

RADOSŁAW WNUK

ETAPY PROWIZJI KANONICZNEJ NA URZĄD PROBOSZCZA
W OBOWIĄZUJĄCYM
POLSKIM USTAWODAWSTWIE SYNODALNYM

WSTĘP

Urzędu proboszcza, podobnie jak każdego innego urzędu w Kościele, nie można ważnie otrzymać bez kanonicznego powierzenia (kan. 146)¹. Powierzenie urzędów we własnym Kościele partykularnym, jeśli w prawie wprost nie postanowiono inaczej, należy do biskupa diecezjalnego (kan. 157). Powierzenie urzędu proboszcza w sytuacji zwyczajnej (*sede plena*) przysługuje biskupowi diecezjalnemu (kan. 523-524). Natomiast w sytuacjach nadzwyczajnych (*sede vacante* lub *sede impedita*)² przysługuje administratorowi diecezji (przy *sede vacante*) lub tymczasowemu jej zarządcy (przy *sede impedita*) pod warunkiem, że upłynął rok od zaistnienia sytuacji nadzwyczajnej w Kościele partykularnym (kan. 525)³.

Prowizja kanoniczna (*provisio canonica*) jest aktem prawnym⁴, który składa się z trzech etapów: 1) wyznaczenie osoby (*designatio personae*); 2) nadanie tytu-

---

Ks. mgr lic. RADOSŁAW WNUK – doktorant w Katedrze Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego, Instytut Prawa Kanonicznego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: paul1985@onet.eu

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań: Pallottinum 1984 [dalej cyt.: KPK/83].

² Szerzej zob. M. SITARZ, *Przeszkoda w działaniu i wakaty stolicy biskupiej*, [w:] *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. II/1: *Księga II. Lud Boży. Część I. Wierni chrześcijanie. Część II. Ustrój hierarchiczny Kościoła*, red. J. Krukowski, Poznań: Pallottinum 2005, s. 272-294.

³ Szerzej zob. J. KRUKOWSKI, *Parafie, proboszczowie i wikariusze parafialni*, [w:] *Komentarz do Kodeksu*, t. II/1, s. 424-425.

⁴ Szerzej zob. M. SITARZ, *Słownik prawa kanonicznego*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax 2004, kol. 144.

łu (*collatio tituli*); 3) objęcie urzędu (*possessio canonica*)⁵. Poszczególne etapy prowizji kanonicznej na urząd proboszcza będą przedmiotem niniejszego artykułu. Podjęta analiza ma na celu ukazanie, jak w polskim ustawodawstwie synodalnym uregulowano kwestię związaną z wyznaczeniem prezbitera na urząd, dokonanie aktu nominacji i wprowadzenie w posiadanie oraz objęcie urzędu przez proboszcza.

1. WYZNACZENIE OSOBY

Ustawodawcy partykularni promulgowali w uchwałach synodalnych przepisy odnoszące się do wyznaczenia kandydata na urząd proboszcza. Dokonali tego powielając często prawo powszechne Kościoła łacińskiego (kan. 523; 524 i 682 § 1). Regulacje te dotyczą wyznaczenia osoby przy prowizji niezależnej (w sytuacji mianowania proboszcza w parafii „diecezjalnej”, czyli niepowierzonej żadnemu instytutowi ani stowarzyszeniu) i zależnej (w sytuacji mianowania proboszcza w parafii powierzonej kleryckiemu instytutowi życia konsekrowanego lub kleryckiemu stowarzyszeniu życia apostołskiego)⁶.

1.1. PROWIZJA NIEZALEŻNA

W prawie partykularnym archidiecezji białostockiej, lubelskiej, łódzkiej, poznańskiej, przemyskiej i warmińskiej oraz diecezji drohiczyńskiej, kaliskiej, kieleckiej, łomżyńskiej, rzeszowskiej, sosnowieckiej, toruńskiej i warszawsko-praskiej uregulowano, że jeśli parafia podlega bezpośrednio władzy biskupa diecezjalnego (nie została powierzona żadnemu instytutowi lub stowarzyszeniu), wyznaczenie osoby przysługuje w sposób nieskrępowany wyłącznie biskupowi diecezjalnemu (por. kan. 523-524)⁷. Ustawodawca diecezji drohiczyńskiej zobligował

⁵ Szerzej zob. R. SOBAŃSKI, *Urzędy kościelne*, [w:] *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. I: *Księga I. Normy ogólne*, red. J. Krukowski, Poznań: Pallottinum 2003, s. 235-238.

⁶ Szerzej zob. R. WNUK, *Prowizja kanoniczna na urząd proboszcza*, „Kościół i Prawo” 5 (18) 2016, nr 1, s. 103-104.

⁷ Zob. *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, Białystok: Kuria Metropolitalna Białostocka 2000, stat. 611; *II Synod Diecezji Lubelskiej 1977-1985*, Lublin: Lubelskie Wydawnictwo Diecezjalne 1988, stat. 585; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej 1996-1998*, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 1999, art. 277; *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008. Zwolany i przeprowadzony przez Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego*, t. II: *Statuty*, Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha 2008, stat. 90; *Synod Archidiecezji Przemyskiej 1995-2000. Statuty i aneksy*, Przemysł: Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej 2000, stat. 196 § 2; *I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej (2006-2012). Misja Kościoła Warmińskiego w dziele Nowej Ewangelizacji*, Olsztyn: Wydział Dusz-

jedynie biskupa diecezjalnego, aby wybierając osobę na urząd proboszcza, uwzględnił zawsze potrzeby danej parafii i uzdolnienia poszczególnych prezbiterów⁸. Natomiast w archidiecezji warmińskiej, aby podejmując decyzję o wyborze kandydata – wysłuchał uprzednio w tej sprawie opinii rady ds. personalnych⁹.

1.2. PROWIZJA ZALEŻNA

Jedynie ustawodawcy archidiecezji poznańskiej oraz diecezji drohiczyńskiej, ełckiej, kaliskiej, łomżyńskiej, łowickiej, pelplińskiej, rzeszowskiej i włocławskiej uchwalili przepisy dotyczące powierzenia urzędu proboszcza w parafii należącej do kleryckiego instytutu życia konsekrowanego lub do kleryckiego stowarzyszenia życia apostołskiego. Wyznaczenie prezbitera w tej sytuacji przyznali kompetentnemu przełożonemu instytutu lub stowarzyszenia (por. kan. 682 § 1)¹⁰.

2. NADANIE TYTUŁU

Collatio tituli jest drugim etapem powierzenia urzędu proboszcza. Stanowi ono centralny akt całej prowizji kanonicznej, który jest określany przekazaniem kompetencji związanych z urzędem¹¹. W prawie partykularnym przeważnie powielono przepisy kodeksowe (kan. 524-525), w których ustawodawca kościelny

---

pasterski Kurii Archidiecezji Warmińskiej 2012, stat. 21; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej. Statuty. Dokumenty wykonawcze*, Drohiczyn: Drohiczyńskie Wydawnictwo Diecezjalne 1997, stat. 85; *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej (2007-2009). Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego*, Kalisz: Kuria Diecezjalna 2009, stat. 1; 26; *Parafie i Rektoraty*, [w:] *III Synod Diecezji Kieleckiej 1984-1991*, Kielce: Jedność 1992, s. 145; *I Synod Diecezji Łomżyńskiej 1995-2005. Prawo partykularne Kościoła Łomżyńskiego*, Łomża: Łomżyńska Kuria Diecezjalna 2005, stat. 156; *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, Rzeszów: Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie 2004, stat. 127 § 1; *I Synod Diecezji Sosnowieckiej. Prawo partykularne Kościoła Sosnowieckiego*, Sosnowiec: Kuria Diecezjalna Sosnowiec 2005, stat. 44; *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej. Prawo partykularne Kościoła Toruńskiego*, Toruń: Toruńskie Wydawnictwo Diecezjalne 2011, stat. 181; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, Warszawa: Kuria Biskupia Diecezji Warszawsko-Praskiej 2000, stat. 124.

⁸ Zob. *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, stat. 88.

⁹ Zob. *I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej*, stat. 21.

¹⁰ Zob. *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, t. II, stat. 90; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, stat. 91; *I Synod Diecezji Ełckiej (1997-1999)*, Ełk: Kuria Biskupia Diecezji Ełckiej 1999, stat. 339; *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 312; *I Synod Diecezji Łomżyńskiej*, stat. 156; *I Synod Diecezji Łowickiej 1995-1999*, Łowicz: Apostolicum 1999, stat. 124; *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, Pelplin: Bernardinum 2001, stat. 37; *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 127 § 1; *Drugi Synod Diecezji Włocławskiej. Statuty*, Włocławek: Kuria Diecezjalna 1994, stat. 346.

¹¹ Szerzej zob. WNUK, *Prowizja kanoniczna*, s. 107.

stanowi, że kompetentny do nadania tytułu prawnego do objęcia urzędu proboszcza jest biskup diecezjalny (przy *sede plena*)¹². Akt ten może być dokonany w sposób swobodny lub konieczny.

2.1. SWOBODNE NADANIE

Biskup diecezjalny może dokonać tego aktu w sposób swobodny tylko w przypadku prezbitera inkardynowanego do diecezji i w odniesieniu do parafii „diecezjalnej”¹³. Natomiast, jeśli kandydat należy do kleryckiego instytutu życia konsekrowanego lub do kleryckiego stowarzyszenia życia apostołskiego – dopiero po uzyskaniu zgody kompetentnego przełożonego tegoż prezbitera¹⁴.

2.2. KONIECZNE NADANIE

Jeśli biskup diecezjalny nadaje tytuł prawny prezbiterowi należącemu do kleryckiego instytutu życia konsekrowanego lub do kleryckiego stowarzyszenia życia apostołskiego i czyni to w odniesieniu do urzędu proboszcza w parafii powierzonej temuż instytutowi lub stowarzyszeniu, to dokonuje tego zawsze w sposób konieczny i dopiero po przedstawieniu kandydata przez kompetentnego przełożonego¹⁵.

Tylko w archidiecezji poznańskiej nadanie urzędu proboszcza w parafii powierzonej kleryckiemu instytutowi życia konsekrowanego lub kleryckiemu stowarzy-

---

¹² W ustawodawstwie synodalnym brak regulacji dotyczących sytuacji nadzwyczajnych na urzędzie proboszcza, do których należą: *sede impedita* i *sede vacante*, szerzej zob. M. SITARZ, *Zarządzanie parafią w sytuacjach nadzwyczajnych*, [w:] *Parafia w prawie kanonicznym i w prawie polskim*, red. S.L. Głódź, J. Krukowski, M. Sitarz, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2013, s. 133-154.

¹³ Zob. *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, stat. 611; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, stat. 85; *I Synod Diecezji Elckiej*, stat. 338; *III Synod Gdański. Misja ewangelizacyjna Kościoła Gdańskiego na początku Nowego Tysiąclecia*, t. I: *Statuty*, Gdańsk: Kuria Metropolitalna Gdańska 2001, stat. 62; *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 1; 26; *II Synod Diecezji Lubelskiej*, stat. 585; *I Synod Diecezji Łomżyńskiej*, stat. 156; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, art. 277; *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008. Zwołany i przeprowadzony przez Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego*, t. I: *Dokumenty*, Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha 2008, stat. 55; *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, stat. 196 § 2; *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 127 § 1; *I Synod Diecezji Sosnowieckiej*, stat. 44; *I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej*, stat. 21.

¹⁴ Zob. *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 315.

¹⁵ Zob. *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, stat. 91; *I Synod Diecezji Elckiej*, stat. 339; *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 312; *I Synod Diecezji Łomżyńskiej*, stat. 156; *I Synod Diecezji Łowickiej*, stat. 124; *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, stat. 37 i 39; *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 127 § 1; *Drugi Synod Diecezji Włocławskiej*, stat. 346; *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, t. II, stat. 90.

szeniu życia apostołskiego ma poprzedzić odpowiednia umowa zawarta między arcybiskupem i przełożonym instytutu lub stowarzyszenia¹⁶.

2.3. DEKRET NOMINACYJNY

Ustawodawca kodeksowy w kan. 156 stanowi: „Każde powierzenie urzędu powinno być dokonane na piśmie”. W prawie partykularnym archidiecezji białostockiej, gnieźnieńskiej, łódzkiej, poznańskiej, warmińskiej i warszawskiej oraz diecezji ełckiej, kaliskiej, kieleckiej, łomżyńskiej, łowickiej, płockiej, rzeszowskiej, sandomierskiej, sosnowieckiej, toruńskiej, warszawsko-praskiej i wrocławskiej, przy regulowaniu objęcia urzędu przez proboszcza, pośrednio określono formę powierzenia, wskazując na dekret nominacyjny¹⁷. Nadanie tytułu prawnego – w każdej sytuacji – powinno zatem dokonać się przez wręczenie dekretu lub zgodną z zasadami prawa kanonicznego jego notyfikację¹⁸. Dokument ma być wydany w formie pisemnej i zawierać wszystkie istotne elementy konkretnego aktu administracyjnego¹⁹.

Dekret nominacyjny na urząd proboszcza powinien wskazywać imię i nazwisko oraz sprawowany urząd biskupa diecezjalnego, który ten dekret wydał (np. „Biskup N., Biskup Diecezji N.”). Najczęściej te dane są umieszczane wraz z herbem biskupim w górnej części na środku lub po lewej stronie dokumentu. Dekret powinien także wskazywać, kto jest adresatem aktu, czyli imię i nazwisko oraz dotychczasowy urząd przyszłego proboszcza (np. „Ksiądz N, wikariusz/proboszcz parafii N.”). Graficznie dane adresata powinny być umieszczone w widocznym

¹⁶ Zob. *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, t. II, stat. 90.

¹⁷ Zob. *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, stat. 50; *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej z okazji Milenium jej powstania*, Gniezno: Prymasowskie Wydawnictwo „Gaudentinum” 2001, stat. 41 § 1; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, art. 25 i 28; *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, t. II, stat. 91; *I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej*, stat. 24; *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, stat. 52; *I Synod Diecezji Ełckiej*, stat. 341-342; *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 28; *Parafie i Rektoraty. Zarządzenia i zalecenia*, [w:] *III Synod Diecezji Kieleckiej*, s. 146, nr 4; *I Synod Diecezji Łomżyńskiej*, stat. 158; *I Synod Diecezji Łowickiej*, stat. 91; „*Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość*”. *XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego*, Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2015, stat. 37; *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 128 § 2; *Aby byli jedno. Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, stat. 64; *I Synod Diecezji Sosnowieckiej*, stat. 60; *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, stat. 182 § 1; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, stat. 125 § 5; *Obrzęd wprowadzenia nowego proboszcza*, [w:] *II Synod Diecezji Wrocławskiej*, s. 145, aneks 1.

¹⁸ Zob. M. SITARZ, *Notyfikacja*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. XIII, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2009, kol. 1456.

¹⁹ Szerzej zob. M.J. GARCÍA, *Le norme Generali del Codex Iuris Canonici*, Roma: Edizioni Istituti giuridico claretiano 1995, s. 555.

miejscu jeszcze przed treścią motywacyjno-dyspozycyjną, aby nie było wątpliwości, kto jest autorem, a kto adresatem dekretu²⁰.

W treści właściwej dokumentu należy przedstawić motywy wydania dekretu nominacyjnego na urząd proboszcza. Według kan. 51, jest to wymóg obligatoryjny, który nie dopuszcza wyjątków. Biskup diecezjalny zobowiązany jest podać przynajmniej w sposób sumaryczny przyczyny faktyczne wydania dekretu (np. „W związku z tym, iż parafia N. wakuje i konieczne jest zapewnienie w niej stałego oraz właściwego sprawowania kultu Bożego i posługi duszpasterskiej, po przeprowadzeniu odpowiednich konsultacji oraz po rozważeniu wszystkich okoliczności, kierując się troską o powierzony mi Lud Boży...”); w przypadku mianowania proboszcza w parafii powierzonej instytucji zakonnej lub stowarzyszeniu życia apostolskiego, należy zaznaczyć fakt przedstawienia kandydata przez kompetentnego przełożonego (np.: „stosownie do prośby...”). Motywacja faktyczna w dekrecie nominacyjnym jest o tyle ważna, iż jej brak powoduje jego nielegalność²¹.

Następnie w dekrecie powinna być umieszczona podstawa prawna, która wskazywałaby na posiadaną kompetencję do wydania tego aktu²². W tym konkretnym przypadku powinno znaleźć się następujące sformułowanie, np.: „zgodnie z kan. 523-524 (w przypadku mianowania proboszcza w parafii powierzonej instytucji zakonnej lub stowarzyszeniu życia apostolskiego: „zgodnie z kan. 523 i 682 § 1”) ... mianuję Księdza... proboszczem parafii...”. Przy przeniesieniu należy, jako podstawę prawną, podać jeszcze kan. 190 i 538 § 1. Ponadto, w tym miejscu wydaje się najbardziej zasadne umieszczenie daty nominacji, gdyż nie musi się ona pokrywać z datą wydania dekretu. Konkretny dzień nominacji należałoby wskazać następująco: „... z dniem... mianuję...”. W dalszej części dyspozycyjnej, w zależności od woli biskupa diecezjalnego, można dodać inne wskazania, zakres obowiązków przyszłego proboszcza lub inne klauzule. Należy ująć wszystko to, co ewentualnie nie jest określone w prawie powszechnym lub partykularnym, np. wskazać datę kanonicznego objęcia urzędu w posiadanie. Można powołać się na regulacje prawa partykularnego, w tym statuty synodu die-

---

²⁰ Zob. M. SITARZ, *Kompetencje organów kolegialnych w Kościele partykularnym w sprawowaniu władzy wykonawczej według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2008, s. 166; R. KASZAK, *Powierzenie urzędu kanclerza kurii diecezjalnej*, „Kościoł i Prawo” 3 (16) 2014, nr 2, s. 61.

²¹ Zob. J. KRUKOWSKI, *Konkretne akty administracyjne*, [w:] *Komentarz do Kodeksu*, t. I, s. 114-115; KASZAK, *Powierzenie urzędu kanclerza*, s. 61.

²² Zob. F. PRUSAK, M. SITARZ, *Propedeutyka prawa. Zagadnienia podstawowe*, Warszawa: Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego 2000, s. 48.

cezejalnego. Dekret nominacyjny na urząd proboszcza powinien być przejrzysty, precyzyjny i bez zbędnych treści, które mogłyby tę przejrzystość zachwiać²³.

W dekrete nominacyjnym należy także umieścić datę (dzień, miesiąc i rok) oraz nazwę miejscowości, w której został wydany. Można także podać adres kurii diecezjalnej i numer telefonu do niej. Informacje te są najczęściej umieszczane w górnym prawym rogu dokumentu lub zupełnie na dole graficznego formatu. Konieczność podania daty istnieje wówczas, gdy w treści dyspozytywnej występują jakieś terminy, a w tekście nie zostały podane²⁴.

Dekret na urząd proboszcza powinien zawierać dwa podpisy: kompetentnej władzy, która go wydała i kanclerza lub, jeżeli są jakieś przeszkody (np. kanclerz jest fizycznie nieosiągalny), wicekanclerza albo notariusza kurii (kan. 474). Podpisy powinny być umieszczone pod częścią dyspozycyjną. Kwestią drugorzędną jest to, z której strony dokumentu będą się one znajdowały i czy mają być naprzeciwległe, czy też pod sobą. Jeżeli byłyby pod sobą, to wydaje się zasadne, aby najpierw był podpis kompetentnej władzy. Ponadto, dekret nominacyjny powinien być ostemplowany imienną pieczęcią kompetentnej władzy. Pieczęć ta powinna zawierać oprócz insygniów także imię i nazwisko oraz nazwę diecezji, którą kieruje. Na tak zredagowanym dokumencie można także dodać pieczęć kurii diecezjalnej. Z reguły pieczęcie są umieszczane na dole dokumentu, obok złożonych podpisów²⁵.

Dekret, aby posiadał moc prawną, ma zostać właściwie notyfikowany nowo mianowanemu proboszczowi (kan. 54-56). Z zasady adresat otrzymuje oryginalny tekst dekretu. Uwierzytelnione kopie natomiast przekazuje się innym zainteresowanym podmiotom. Dostarcza się jedną dziekanowi dekanatu, na terenie którego znajduje się powierzana parafia, a przypadku mianowania proboszcza w parafii, o której w kan. 520, kolejną – również przełożonemu, który przedstawił kandydata do nominacji. Kopię dekretu należałoby ponadto dołączyć do akt personalnych proboszcza, przechowywanych w archiwum kurii, a tekst dekretu opublikować w oficjalnym piśmie urzędowym diecezji²⁶.

---

²³ KASZAK, *Powierzenie urzędu kanclerza*, s. 62.

²⁴ Tamże; zob. E. LABANDERIA, *Trattato di diritto amministrativo canonico*, Milano: Giuffrè 1994, s. 402.

²⁵ KASZAK, *Powierzenie urzędu kanclerza*, s. 62-63; zob. F. D'OSTILIO, *Il diritto amministrativo della Chiesa*, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 1995, s. 310.

²⁶ KASZAK, *Powierzenie urzędu kanclerza*, s. 63-64.

Właściwie przeprowadzona notyfikacja dekretu nominacyjnego na urząd proboszcza kończy drugi etap prowizji kanonicznej, czyli nadanie tytułu²⁷. Jednak proboszcz, zgodnie z prawem, otrzymany urząd może ważnie wykonywać dopiero po jego kanonicznym objęciu w posiadanie lub uzyskaniu dyspensy od ordynariusza miejsca, zastępującej ten akt (kan. 527).

3. OBJĘCIE URZĘDU

Objęcie urzędu i wprowadzenie w jego posiadanie kończy prowizję kanoniczną na urząd proboszcza. W prawie partykularnym uregulowano, że akt ten może nastąpić dopiero po otrzymaniu dekretu nominacyjnego i jest konieczny do ważnego wykonywania władzy związanej z urzędem (kan. 527 § 1)²⁸.

3.1. PODMIOT KOMPETENTNY DO WPROWADZENIA PROBOSZCZA

Zgodnie z wolą ustawodawcy kodeksowego, proboszcza w posiadanie urzędu wprowadza ordynariusz miejsca lub kapłan przez niego delegowany (kan. 527 § 2). W archidiecezjach białostockiej, gnieźnieńskiej i wrocławskiej oraz w diecezjach elckiej, tarnowskiej, wrocławskiej i zamojsko-lubaczowskiej aktu tego dokonuje osobiście biskup diecezjalny lub jego delegat²⁹. Natomiast w archidiecezjach łódzkiej, poznańskiej, przemyskiej, warmińskiej i warszawskiej oraz w diecezjach kaliskiej, kieleckiej, koszalińsko-kołobrzeskiej, łowickiej, opolskiej, pelplińskiej, płockiej, rzeszowskiej, sandomierskiej, sosnowieckiej i toruńskiej,

---

²⁷ Szerzej zob. G. DZIERŻON, *Dekret poszczególny*, [w:] *Wielka Encyklopedia Prawa*, t. II: *Prawo kanoniczne*, red. B. Hołyst, R. Hauser, G. Leszczyński, Warszawa: Fundacja „Ubi societas, ibi ius” 2014, s. 42.

²⁸ Zob. *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, stat. 50; *I Synod Diecezji Elckiej*, stat. 341; *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, stat. 41 § 1; *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 28; *Parafie i Rektoraty. Zarządzenia i zalecenia*, [w:] *III Synod Diecezji Kieleckiej*, s. 146, nr 4; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, art. 28; „*Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość*”. *XLIII Synod Diecezji Płockiej*, stat. 37; *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, t. II, stat. 91; *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 128 § 2; *I Synod Diecezji Sosnowieckiej*, stat. 60; *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, stat. 182 § 2; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, stat. 125.

²⁹ Zob. *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, stat. 50; *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, stat. 41 § 1; *Proboszcz*, [w:] *Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985-1991*, Wrocław: Kuria Metropolitalna Wrocławska 1995, s. 356, stat. 77; *I Synod Diecezji Elckiej*, stat. 345; *IV Synod Diecezji Tarnowskiej 1982-1986*, Tarnów: Kuria Diecezjalna 1990, stat. 345; *Obrzęd wprowadzenia nowego proboszcza w diecezji wrocławskiej*, [w:] *Drugi Synod Diecezji Wrocławskiej*, s. 145, aneks 1; *I Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996-2001*, Zamość: Kuria Diecezjalna 2001, stat. 10.

wprowadzenia dokonuje dziekan, wicedziekan lub inny kapłan delegowany przez biskupa diecezjalnego³⁰.

3.2. FORMA I SPOSÓB KANONICZNEGO OBJĘCIA

Formą kanonicznego objęcia urzędu przez proboszcza jest jego wprowadzenie w posiadanie parafii dokonane przez kompetentny podmiot³¹. Ustawodawca kodeksowy w kan. 527 § 2 postanowił, że akt ten ma dokonać się w sposób określony prawem partykularnym lub zgodnym z prawem zwyczajem. Stosownie do tego przepisu, ustawodawcy niektórych Kościołów partykularnych uregulowali sposób kanonicznego objęcia parafii. Wyodrębnili oni aspekt prawny i liturgiczny tego aktu. Prawny – polega na podpisaniu przez nowo mianowanego proboszcza, proboszcza ustępującego (względnie administratora, jeśli nie został proboszczem w tejże parafii) i dziekana lub inny podmiot wyznaczony przez biskupa diecezjalnego odpowiednio sporządzonego protokołu zdawczo-odbiorczego (w zależności od diecezji w dwóch lub trzech egzemplarzach)³². Natomiast liturgiczny aspekt

³⁰ Zob. *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, art. 26; *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, t. II, stat. 72; *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, stat. 196 § 4; *I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej*, stat. 23-24; *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, Warszawa: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej 2003, stat. 50; *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 18 (chyba że w dekreście nominacyjnym zostało inaczej postanowione, zob. stat. 28); *Parafie i Rektoraty. Zarządzenia i zalecenia*, [w:] *III Synod Diecezji Kieleckiej*, s. 146, nr 4; *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Koszalin 1986-1990*, Koszalin: Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska 1990, stat. 288 § 1; *I Synod Diecezji Łowickiej 1995-1999*, stat. 92 § 1; *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej (2002-2005). Statuty i aneksy. Parafia u progu nowego tysiąclecia*, Opole: Wydawnictwo Świętego Krzyża 2005, stat. 240; *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, stat. 40; „*Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość*”. *XLIII Synod Diecezji Płockiej*, stat. 68; *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 128 § 2-3; *Aby byli jedno. Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej. Dekrety i Instrukcje*, Sandomierz: Hodie Wydawnictwo Diecezjalne 1999, stat. 63; *I Synod Diecezji Sosnowieckiej*, stat. 60; *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, stat. 182 § 1.

³¹ Szerzej zob. F. COCCOPALMERIO, *De paroecia*, Roma: Editrice Pontificia Università Gregoriana 1991, s. 134-139.

³² W niektórych Kościołach partykularnych protokoł zdawczo-odbiorczy podpisują jeszcze inne osoby: w archidiecezji łódzkiej, zob. *III synod Archidiecezji Łódzkiej*, art. 26 oraz w diecezjach sandomierskiej, zob. *Aby byli jedno. Drugi synod Diecezji Sandomierskiej*, stat. 63 i toruńskiej, zob. *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, stat. 182 § 2 – dwaj świadkowie; w archidiecezjach gnieźnieńskiej, zob. *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, stat. 41 § 2 i warmińskiej – przedstawiciel parafialnej rady ekonomicznej; w diecezji rzeszowskiej – delegat diecezjalnej rady ekonomicznej, zob. *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 128 § 3; w archidiecezji poznańskiej – przedstawiciel parafialnej rady ekonomicznej i przedstawiciel wydziału ekonomicznego kurii diecezjalnej, zob. *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008*, t. II, stat. 101. Należy zauważyć, że, zgodnie z kan. 537, parafialna rada ds. ekonomicznych jest organem konsultacyjnym i rządzi się nie tylko przepisami prawa powszechnego, lecz także wydanymi przez biskupa diecezjalne-

polega na uroczystym wprowadzeniu proboszcza w pełnienie posługi duszpasterskiej. Dokonuje się on według obrzędu obowiązującego w danej diecezji³³, wobec licznie zgromadzonej wspólnoty w świątyni parafialnej i zazwyczaj jest związany z celebracją Mszy św. przez nowego proboszcza³⁴.

3.3. UZYSKANIE DYSPENSY OD SPOSOBU OBJĘCIA URZĘDU

Zgodnie z kan. 527 § 2, ordynariusz miejsca w przypadku zaistnienia słusznej przyczyny może udzielić dyspensy od określonego w Kościele partykularnym sposobu objęcia parafii przez proboszcza. Udzielona dyspensa podana do wiadomości parafian, zastępuje akt objęcia urzędu w przewidziany sposób³⁵. Ustawodawcy diecezji ełckiej i kaliskiej (powielając przepisy kodeksowe) uregulowali w prawie partykularnym możliwość udzielenia przez biskupa diecezjalnego dys-

---

go. We wskazanych wyżej statutach synodalnych przyznano jej członkom szersze kompetencje niż wskazane przez ustawodawcę kodeksowego, szerzej zob. KRUKOWSKI, *Parafie, proboszczowie*, s. 446-447; M. SITARZ, E. LEWICKA, *Kompetencje diecezjalnej rady do spraw ekonomicznych w partykularnym prawie polskim*, „Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich” 19 (2009), nr 22, s. 65-85; M. SITARZ, *Rada ds. Ekonomicznych diecezji*, [w:] *Wielka Encyklopedia Prawa*, t. II, s. 197-198.

³³ Obrzęd liturgiczny wprowadzenia proboszcza zawiera np.: *Agenda liturgiczna. Opracowanie zbiorowe Archidiecezjalnej Komisji Liturgicznej*, Katowice: Księgarnia św. Jacka 2005, s. 443-446. Według tej książki, kapłanem wprowadzającym proboszcza na urząd jest dziekan dekanatu. On też podczas obrzędu odczytuje dekret nominacyjny i przedstawia parafianom nowego pasterza. Obrzęd liturgiczny podkreśla obowiązki proboszcza, jako nauczyciela, kapłana i pasterza wszystkich wiernych powierzonych jego pasterskiej trosce. Wymownym znakiem jest przekazanie nowemu proboszczowi kluczy do świątyni i wszystkich pozostałych budynków parafialnych. Słowa towarzyszące temu obrzędowi ukazują świątynię parafialną jako centrum życia parafialnego. Szczególne znaczenie mają również: przekazanie ambony, ponieważ wskazuje, że proboszcz jest nauczycielem wspólnoty parafialnej; przekazanie ołtarza, które ukazuje proboszcza, jako jej kapłana; przekazanie miejsca przewodniczenia liturgii, gdyż podkreśla, że proboszcz jest pasterzem parafii.

³⁴ Szerzej zob. *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, stat. 50; *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*, stat. 85; *I Synod Diecezji Ełckiej*, stat. 343; *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, stat. 41 § 1-2; *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 18; *Parafie i Rektoraty. Zarządzenia*, [w:] *III synod diecezji Kieleckiej*, s. 146, nr 4; *I Synod Diecezji Łomżyńskiej*, stat. 158; *I Synod Diecezji Łowickiej*, stat. 90 § 1-4; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, art. 26-27; 29; *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej*, stat. 240; „*Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość*”. *XLIII Synod Diecezji Płockiej*, stat. 37; *Synod Archidiecezji Przemyskiej*, stat. 196 § 4; *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 128 § 3; *Aby byli jedno. Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, stat. 64; *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, stat. 738 § 1-3; *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, stat. 182 § 1-3; *I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej*, stat. 23; *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, stat. 50-51; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, stat. 125 § 1-3; *Proboszcz*, [w:] *Synod Archidiecezji Wrocławskiej*, s. 356, stat. 77; *I Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej*, stat. 10; 194-195.

³⁵ Szerzej zob. KRUKOWSKI, *Parafie, proboszczowie*, s. 428; COCCOPALMERIO, *De paroecia*, s. 134-139.

pensy zastępującej kanoniczne objęcie parafii³⁶. Natomiast archidiecezji łódzkiej oraz diecezji sandomierskiej i toruńskiej – promulgowali przepisy umożliwiające jedynie udzielenie zwolnienia z aspektu liturgicznego związanego z tym aktem³⁷.

3.4. TERMIN OBJĘCIA URZĘDU

Ustawodawca kodeksowy w kan. 527 § 3 zobowiązał ordynariusza miejsca do ustalenia czasu, w którym ma nastąpić objęcie parafii przez proboszcza³⁸. Zgodnie z tym przepisem, w prawie partykularnym dokonano określenia terminu, w którym ma nastąpić kanoniczne objęcie urzędu. W archidiecezjach warmińskiej i warszawskiej oraz w diecezjach ełckiej i płockiej, jeśli dekret nominacyjny nie wskazuje inaczej, należy tego dokonać w ciągu miesiąca od daty jego wystawienia³⁹. W archidiecezji gnieźnieńskiej i w diecezji sosnowieckiej objęcie urzędu ma się odbyć w ciągu 15 dni od otrzymania nominacji⁴⁰. W diecezjach łowickiej i warszawsko-praskiej proboszcz ma obowiązek objąć urząd w ciągu dwóch tygodni od daty otrzymania dekretu nominacyjnego (chyba że w dekreście został określony inny termin)⁴¹. Ponadto, w diecezji warszawsko-praskiej proboszcz ma ustalić dokładny termin objęcia swego urzędu z dziekanem i ustępującym proboszczem⁴². W archidiecezji łódzkiej nowo mianowany proboszcz ma obowiązek objąć parafię w ciągu miesiąca od daty otrzymania dekretu (o ile dekret nominacyjny nie stanowi inaczej)⁴³. W diecezjach łomżyńskiej i toruńskiej data objęcia parafii w posiadanie jest wyznaczana w dekreście nominacyjnym⁴⁴. Natomiast w diecezji rzeszowskiej nowo mianowany proboszcz jest zobowiązany objąć parafię w posiadanie w terminie wyznaczonym przez ordynariusza miejsca, a szczegółowy termin przekazania parafii powinien ustalić z dziekanem oraz ustępującym

³⁶ *I Synod Diecezji Ełckiej*, stat. 341; *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 28.

³⁷ Zob. *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, art. 31; *Aby byli jedno. Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, stat. 63; *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, stat. 182 § 3.

³⁸ Szerzej zob. KRUKOWSKI, *Parafie, proboszczowie*, s. 428.

³⁹ Zob. *I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej*, stat. 24; *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, stat. 52; *I Synod Diecezji Ełckiej*, stat. 342; „*Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość*”. *XLIII Synod Diecezji Płockiej*, stat. 37.

⁴⁰ Zob. *III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, stat. 41 § 1; *I Synod Diecezji Sosnowieckiej*, stat. 60.

⁴¹ *I Synod Diecezji Łowickiej*, stat. 91; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, stat. 125 § 5.

⁴² *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, stat. 125 § 5.

⁴³ *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, art. 25.

⁴⁴ *I Synod Diecezji Łomżyńskiej*, stat. 158; *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, stat. 182 § 1.

proboszczem lub administratorem⁴⁵. W diecezji sandomierskiej proboszcz ma obowiązek objąć parafię w terminie podanym w dekrete nominacyjnym, a jeśli taki nie został wyraźnie określony, to ma to uczynić w ciągu jednego miesiąca⁴⁶. Natomiast w diecezji włocławskiej objęcie urzędu przez proboszcza ma nastąpić w nieprzekraczalnym terminie 15 dni od daty określonej w dekrete nominacyjnym⁴⁷. W archidiecezji poznańskiej liturgiczne wprowadzenie proboszcza ma się odbyć w najbliższą niedzielę po dacie prawnego objęcia przez niego urzędu⁴⁸.

3.5. ZŁOŻENIE WYZNANIA WIARY I PRZYSIĘGI WIERNOŚCI

W prawie powszechnym (kan. 833, 6°) zobowiązano promowanych na urząd proboszcza do osobistego złożenia wyznania wiary przed ordynariuszem miejsca lub jego delegatem i przysięgi wierności przy obejmowaniu urzędu wykonywanego w imieniu Kościoła. Akty te mają być dokonane według formuł zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską⁴⁹. O obowiązku złożenia wyznania wiary, zgodnie z formułą zatwierdzoną przez kompetentną władzę kościelną, przypomnieli ustawodawcy diecezji elckiej, opolskiej, pelplińskiej, płockiej, rzeszowskiej, warszawsko-praskiej i zamojsko-lubaczowskiej oraz archidiecezji warszawskiej⁵⁰. Natomiast o obowiązku złożenia przysięgi wierności przy obejmowaniu urzędu wykonywanego w imieniu Kościoła, przypomnieli tylko ustawodawcy diecezji elckiej, pelplińskiej i zamojsko-lubaczowskiej⁵¹. Jedynie w prawie partykularnym diecezji kaliskiej, łomżyńskiej, łowickiej, sandomierskiej i toruńskiej oraz archi-

⁴⁵ Zob. *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 128 § 2-3.

⁴⁶ *Aby byli jedno. Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, stat. 64.

⁴⁷ Zob. *Obrzęd wprowadzenia nowego proboszcza*, [w:] *II Synod Diecezji Włocławskiej*, s. 145, aneks 1.

⁴⁸ *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, t. II, stat. 71.

⁴⁹ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Professio fidei et Iusiurandum fidelitatis in suscipiendo officio nomine Ecclesiae exercendo* (9.02.1989), AAS 81 (1989), s. 104-106; tekst polski w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966-1994*, tł. i oprac. Z. Zimowski, J. Królikowski, Tarnów: Biblos 1995, s. 333-335.

⁵⁰ Zob. *I Synod Diecezji Elckiej*, stat. 340; *Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej*, stat. 239; *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, stat. 39; „*Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość*”. *XLIII Synod Diecezji Płockiej*, stat. 37; *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej*, stat. 128 § 1; *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, stat. 124 § 2; *I Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej*, stat. 10; *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, stat. 49.

⁵¹ Zob. *I Synod Diecezji Elckiej*, stat. 340; *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, stat. 39; *I Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej*, stat. 10.

diecezji łódzkiej uregulowano, że aktów tych należy dokonać podczas liturgicznego wprowadzenia proboszcza w posiadanie urzędu⁵².

ZAKOŃCZENIE

Prowizja na urząd proboszcza jest złożonym aktem administracyjnym, regulowanym prawem powszechnym i partykularnym. Ustawodawca kodeksowy pozostawił do doprecyzowania w prawie partykularnym etapy prowizji kanonicznej. Przeprowadzona analiza obowiązującego w poszczególnych Kościołach partykularnych prawa, pozwala na sformułowanie następujących wniosków *de lege lata*:

1. II Polski Synod Plenarny i I Synod Prowincji Krakowskiej nie promulgowały przepisów proceduralnych regulujących prowizję kanoniczną na urząd proboszcza.

2. Prowizja na urząd proboszcza może być niezależna i zależna oraz składa się z trzech etapów: wyznaczenia osoby, nadania tytułu i objęcia urzędu w posiadanie.

3. W przypadku prowizji niezależnej biskup diecezjalny może w sposób nieskrępowany dokonać wszystkich aktów prowizji. Wybierając kandydata na urząd, do ważności aktu, biskup jest zobowiązany uzyskać zgodę prawnego przełożonego kandydata (jeśli podlega innej kompetentnej władzy niż tenże biskup), skonsultować się z dziekanem dekanatu, na terenie którego znajduje się powierzana parafia (kan. 524), a ponadto w archidiecezji warmińskiej – również z radą ds. personalnych. Natomiast w diecezji drohiczyńskiej – uwzględnić zarówno potrzeby duszpasterskie parafii, jak i uzdolnienia prezbitera.

4. W przypadku prowizji zależnej biskup diecezjalny nadaje tylko tytuł prawny do urzędu, gdyż kandydata przedstawia kompetentny przełożony. Forma ta odnosi się do powierzania urzędu w parafii zarządzanej przez klerycki instytut życia konsekrowanego lub kleryckie stowarzyszenie życia apostołskie.

5. Ustawodawcy partykularni, zgodnie z dyspozycją kan. 527 § 2, uregulowali sposób dokonania kanonicznego objęcia urzędu przez proboszcza. Wyodrębnili przy tym akcie aspekty prawny i liturgiczny. Prawny polega na przejęciu parafii przez sporządzenie i podpisanie protokołu zdawczo-odbiorczego; liturgiczny natomiast – na uroczystym ingresie proboszcza do świątyni parafialnej przy licznie

---

⁵² Zob. *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, stat. 28; *I Synod Diecezji Łomżyńskiej*, stat. 158; *I Synod Diecezji Łowickiej*, stat. 90 § 1; *Aby byli jedno. Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej*, stat. 63; *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, stat. 182 § 1; *III Synod Archidiecezji Łódzkiej*, art. 30.

zgromadzonej wspólnocie i dokonuje się zgodnie z obrzędem obowiązującym w poszczególnym Kościele partykularnym.

6. Niektórzy ustawodawcy w uchwałach synodalnych określili również termin, w którym proboszcz jest zobowiązany objąć parafię w posiadanie.

De lege ferenda należy postulować, aby w prawie partykularnym uregulować prowizję kanoniczną na urząd proboszcza w sytuacjach nadzwyczajnych w Kościele partykularnym, do których należą: *sede impedita* i *sede vacante*, gdyż w ustawodawstwie synodalnym poszczególnych diecezji w Polsce brak jest stosownych przepisów w tym zakresie.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA PRAWA

- I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej (2006-2012). Misja Kościoła Warmińskiego w dziele Nowej Ewangelizacji, Olsztyn: Wydział Duszpasterski Kurii Archidiecezji Warmińskiej 2012.
- I Synod Archidiecezji Białostockiej, Białystok: Kuria Metropolitalna Białostocka 2000.
- I Synod Diecezji Drohiczyńskiej. Statuty. Dokumenty wykonawcze, Drohiczyńskie Wydawnictwo Diecezjalne 1997.
- I Synod Diecezji Ełckiej (1997-1999), Ełk: Kuria Biskupia Diecezji Ełckiej 1999.
- I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Koszalin 1986-1990, Koszalin: Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzeska 1990.
- I Synod Diecezji Łomżyńskiej 1995-2005. Prawo partykularne Kościoła Łomżyńskiego, Łomża: Łomżyńska Kuria Diecezjalna 2005.
- I Synod Diecezji Sosnowieckiej. Prawo partykularne Kościoła Sosnowieckiego, Sosnowiec: Kuria Diecezjalna Sosnowiec 2005.
- I Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996-2001, Zamość: Kuria Diecezjalna 2001.
- I Synod Diecezji Łowickiej 1995-1999, Łowicz: Apostolicum 1999.
- II Synod Diecezji Lubelskiej 1977-1985, Lublin: Lubelskie Wydawnictwo Diecezjalne 1988.
- III Powojenny Synod Archidiecezji Gnieźnieńskiej z okazji Milenium jej powstania, Gniezno: Prymasowskie Wydawnictwo „Gaudentinum” 2001.
- III Synod Archidiecezji Łódzkiej 1996-1998, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 1999.
- III Synod Diecezji Kieleckiej 1984-1991, Kielce: Jedność 1992.
- III Synod Gdański. Misja ewangelizacyjna Kościoła Gdańskiego na początku Nowego Tysiąclecia, t. I: Statuty, Gdańsk: Kuria Metropolitalna Gdańska 2001.
- IV Synod Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej 2003.
- IV Synod Diecezji Tarnowskiej 1982-1986, Tarnów: Kuria Diecezjalna 1990.
- „Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość”. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego, Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2015.
- Aby byli jedno. Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej. Dekrety i Instrukcje, Sandomierz: Hodie Wydawnictwo Diecezjalne 1999.

- Agenda liturgiczna. Opracowanie zbiorowe Archidiecezjalnej Komisji Liturgicznej, Katowice: Księgarnia św. Jacka 2005.
- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań: Pallottinum 1984.
- CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, Professio fidei et Iusiurandum fidelitatis in suscipiendo officio nomine Ecclesiae exercendo (9.02.1989), AAS 81 (1989), s. 104-106; tekst polski w: W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966-1994, tł. i oprac. Z. Zimowski, J. Królikowski, Tarnów: Biblos 1995, s. 333-335.
- Drugi Synod Diecezji Włocławskiej. Włocławek: Statuty, Kuria Diecezjalna 1994.
- Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej (2007-2009). Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego, Kalisz: Kuria Diecezjalna 2009.
- Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej (2002-2005). Statuty i aneksy. Parafia u progu nowego tysiąclecia, Opole: Wydawnictwo Świętego Krzyża 2005.
- Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej, Rzeszów: Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie 2004.
- Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej, Warszawa: Kuria Biskupia Diecezji Warszawsko-Praskiej 2000.
- Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej, Pelplin: Bernardinum 2001.
- Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008. Zwołany i przeprowadzony przez Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego, t. I: Dokumenty, Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha 2008.
- Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008. Zwołany i przeprowadzony przez Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego, t. II: Statuty, Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha 2008.
- Synod Archidiecezji Przemyskiej 1995-2000. Statuty i aneksy, Przemysł: Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej 2000.
- Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985-1991, Wrocław: Kuria Metropolitalna Wrocławska 1995.
- Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej. Prawo partykularne Kościoła Toruńskiego, Toruń: Toruńskie Wydawnictwo Diecezjalne 2011.

LITERATURA

- COCCOPALMERIO Francesco: De paroecia, Roma: Editrice Pontificia Università Gregoriana 1991.
- D'OSTILIO Francesco: Il diritto amministrativo della Chiesa, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 1995.
- DZIERŻON Ginter: Dekret poszczególny, [w:] Wielka Encyklopedia Prawa, t. II: Prawo kanoniczne, red. B. Hołyst, R. Hauser, G. Leszczyński, Warszawa: Fundacja „Ubi societas, ibi ius” 2014, s. 42.
- GARCÍA Martin J.: Le norme Generali del Codex Iuris Canonici, Roma: Edizioni Istituta claretiano 1995.
- KASZAK Robert: Powierzenie urzędu kanclerza kurii diecezjalnej, *Kościół i Prawo* 3 (16) 2014, nr 2, s. 53-66.
- KRUKOWSKI Józef: Konkretny akty administracyjne, [w:] Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. I: Księga I. Normy ogólne, red. J. Krukowski, Poznań: Pallottinum 2003, s. 94-160.

- KRUKOWSKI Józef: Parafie, proboszczowie i wikariusze parafialni, [w:] Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. II/1: Księga II. Lud Boży. Część I. Wierni chrześcijaństwo. Część II. Ustrój hierarchiczny Kościoła, red. J. Krukowski, Poznań: Pallottinum 2005, s. 409-463.
- LABANDERIA Eduardo: Trattato di diritto amministrativo canonico, Milano: Giuffrè 1994.
- PRUSAK Feliks, SITARZ Mirosław: Propedeutyka prawa. Zagadnienia podstawowe, Warszawa: Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego 2000.
- SITARZ Mirosław: Kompetencje organów kolegialnych w Kościele partykularnym w sprawowaniu władzy wykonawczej według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2008.
- SITARZ Mirosław, LEWICKA Mariola: Kompetencje diecezjalnej rady do spraw ekonomicznych w partykularnym prawie polskim, *Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich* 19 (2009), nr 22, s. 65-85.
- SITARZ Mirosław: Notyfikacja, [w:] Encyklopedia Katolicka, t. XIII, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2009, kol. 1456.
- SITARZ Mirosław: Przeszkoda w działaniu i wakat stolicy biskupiej, [w:] Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. II/1: Księga II. Lud Boży. Część I. Wierni chrześcijaństwo. Część II. Ustrój hierarchiczny Kościoła, red. J. Krukowski, Poznań: Pallottinum 2005, s. 272-294.
- SITARZ Mirosław: Rada ds. Ekonomicznych diecezji, [w:] Wielka Encyklopedia Prawa, t. II: Prawo kanoniczne, red. B. Hołyst, R. Hauser, G. Leszczyński, Warszawa: Fundacja „Ubi societas, ibi ius” 2014, s. 197-198.
- SITARZ Mirosław: Słownik prawa kanonicznego, Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax 2004.
- SITARZ Mirosław: Zarządzanie parafią w sytuacjach nadzwyczajnych, [w:] Parafia w prawie kanonicznym i w prawie polskim, red. S.L. Głódź, J. Krukowski, M. Sitarz, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2013, s. 133-154.
- SOBAŃSKI Remigiusz: Urzędy kościelne, [w:] Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. I: Księga I. Normy ogólne, red. J. Krukowski, Poznań: Pallottinum 2003, s. 235-286.
- WNUK Radosław: Prowizja kanoniczna na urząd proboszcza, *Kościół i Prawo* 5 (18) 2016, nr 1, s. 95-117.

ETAPY PROWIZJI KANONICZNEJ NA URZĄD PROBOSZCZA W OBOWIĄZUJĄCYM POLSKIM USTAWODAWSTWIE SYNODALNYM

Streszczenie

W polskim ustawodawstwie synodalnym, podobnie jak w prawie kodeksowym, prowizja na urząd proboszcza składa się z trzech etapów: 1) wyznaczenie osoby, 2) nadanie tytułu i 3) objęcie urzędu w posiadanie.

Zgodnie z prawem powszechnym i partykularnym, prowizja może być swobodna lub zależna. Przy swobodnej biskup diecezjalny powierza urząd w sposób nieskrępowany (kan. 523-525). Natomiast przy zależnej inna kompetentna władza kościelna wyznacza kandydata, a biskup diecezjalny jedynie nadaje tytuł do urzędu (kan. 525; 682 § 1).

Według ustawodawców partykularnych, nadanie tytułu prawnego do urzędu powinno nastąpić za pośrednictwem dekretu nominacyjnego. Zredagowany dekret powinien spełniać wymogi konkretnego aktu administracyjnego (kan. 48-57).

Wprowadzenie w posiadanie parafii przez ordynariusza miejsca lub jego delegata i objęcie urzędu przez proboszcza jest ostatnim etapem prowizji. W prawie partykularnym wyodrębniono dwa aspekty tego aktu: prawny (sporządzenie i podpisanie – przez proboszcza i inne kompetentne podmioty – protokołu zdawczo-odbiorczego) i liturgiczny (uroczysty ingres nowego proboszcza do świątyni parafialnej według obrzędu obowiązującego w poszczególnym Kościele partykularnym).

Ustawodawcy partykularni obligują ponadto promowanego na urząd proboszcza, aby przy jego podejmowaniu złożył wyznanie wiary (kan. 833, 6°) i przysięgę wierności, według formuł zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską.

Słowa kluczowe: wyznaczenie osoby; nadanie tytułu; objęcie urzędu; biskup diecezjalny; proboszcz

STAGES OF THE CANONICAL PROVISION OF THE OFFICE OF PASTOR IN CONTEMPORARY LAW OF POLISH SYNODS

S u m m a r y

The provision of the office of the pastor in law of Polish synods, like in the Code of Canon Law, has three stages: 1) the designation of the person, 2) the conferral of the post and 3) the possession of the office.

According to the universal and particular law, it can be autonomous or subsidiary. In the autonomous provision diocesan bishop makes freely appointment (can. 523-535). In contrast, in the subsidiary provision some competent authority appoints the candidate and diocesan bishop only confers the post (can. 525; 682 § 1).

According to particular legislators, the conferral of the post should be made with a decree of appointment. A written decree must be a singular administrative act (can. 48-57).

Introduction to the possession of the parish by the local ordinary or his delegate and this possession by the pastor is the last stage of the provision. It has two strands in particular law: juridical (the composing and the signing the protocol by the pastor and other competent people acting) and liturgical (solemn enthronement of the new pastor to parochial church according to particular rite in operation).

Moreover, particular legislators obligate the one promoted, during the possession of the office, to make the profession of faith (can. 833, 6°) and take the oath of fidelity according to the formula approved by the Apostolic See.

Key words: designation of a person; conferral of a post; possession of an office; diocesan bishop; pastor